

בקדושתו של אהרן

מרן הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א

סניגורם של ישראל [ג]

ולשאלותיו השיב הגה"צ מקאפאואר ביגון, כי חלק גדול מיהודי עירו הינם פושעים ועוכרי ישראל. נזדעזע מרן וכל אבריו רתתו, וקרא: "חס ושלום, חס ושלום, יודען צדיקים, יודען תמימים, יודען ישרים", ותיכף ומיד נטל את ידיו.

(מפי בנו הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל) בתקופה שהתגורר מרן בשכונת 'בית וגן' בירושלים, חלף באחד הימים מאן דהוא פורק עול, שדמותם של חסידים ואנשי מעשה היתה לצנינים בעיניו, והוא פער פיו בדברי ניאוך וכפירה רח"ל. הנוכחים מחו בו נמרצות, ועד מהרה התלקח ויכוח בקולי קולות, והדברים נשמעו בקודש פנימה.

פנה מרן אל המשמש בקודש, והורה לו לצאת ולהתעניין מה מתרחש בחוץ. כששב הלה וסיפר, כי נאמרו דברי מינות מפיו של פוחז קל דעת, ביטל מרן את דבריו במחי יד והפטיר: "עה, ער האט געזאגט 'אין עוד מלבדו'".

(הגה"צ רבי אלימלך אשכנזי זצ"ל)

בבעלזא היו כמה משפחות של מתנגדים לכ"ק מרנן רבוה"ק זי"ע, והיו מכנים אותם 'בני גויים' (אף הקימו לעצמם בית מדרש משלהם וקראוהו בשם 'ישרי לב', והחסידים היו מכנים את בית מדרשם בשם 'שבורי לב'). רדיפתם החלה עוד מימי כ"ק מרן, ובכל השנים היו ידועים לשמצה בקרב החסידים.

פעם התייעץ הרה"ח רבי חיים נטע כ"ץ ז"ל עם מרן, שרוצה הוא להתגורר בבעלזא ומחפש הוא דירה הגונה, והזכיר בתוך דבריו

כי הציעו לו לשכור דירה אצל פלוני, שהיה מזרע אותה משפחה. השיב לו מרן, כי דירה זו היא דירה טובה, והפטיר: "דו קענטס נאך מאכן דעם 'צדיק' פאר א חסיד" (= הנך יכול עוד להפוך ולעשות את אותו 'צדיק' לחסיד).

בשולי אותה שיחה, הוסיף מרן וסיפר לרבי חיים נטע, כי בעל הדירה המדובר הוא חתנו של אחד הבעלי בתים בבעלזא, והשידוך נעשה מחמת שחותנו ירד מנכסיו רח"ל ולא מצא שידוך לבתו זולת מאותה משפחה, וכאשר נודע הדבר לכ"ק מרן מהרי"ד זי"ע היתה לו תרעומת עליו שלא סיפר לו ממזבו שהורע, כי היה עומד לימינו ומעמידו על מקומו, וממילא לא היה מגיע לכדי כך שישתדך עם משפחה זו. ברבות השנים, התדרדר מצבה הרוחני של אותה משפחה, ובניו הדירו רגליהם מחצר הקודש ונמשכו אחר המתחדשים ופורקי העול. לימים, כאשר רבי חיים נטע

על אחיו באזני המושל המקומי, ובדברם אודותיו תיכלו את תלונתם בלשונות של גנאי ובזיון על אותו אדם. בירכם מרן ששוב לא יינקו הימנו, והוסיף: "דעו לכם, כי אסור להתבטא במילים קשות על שום יהודי, יהיה מי שיהיה, ואף צריכים לחפש לימוד זכות עליו. הלא היהודי הזה שאתם מדברים עליו, אינו 'מסור' עם כוונות רעות שרוצה להזיק ליהודים, אלא שהוא מר נפש ולבו כבד עליו והוא מחפש אצל מי לפרוק מועקה שבלבו. הוא לא מצא יהודי לחלוק עמו את לבו, ולכן הולך הוא אצל המושל, אבל חלילה וחס להגיד שחושב מחשבות רעות".

בבעלזא גופא אירע, שפעם בא אחד מראשי

בעמדתו בפרקים אלו בעבודת קדשו של מרן ללמד זכות על כל אחד מישראל, יש לציין לדברים שבספר הק' 'תשואות חן' להרה"ק רבי גדליה מליניץ זיע"א [בליקוטים עמ' קי"ד] וזל"ק: בתרי עשור סוף מלאכי 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא'. מה שקבלתי מרבתי שבח' משיח יהיה שביכלתו ללמוד זכות על כל ישראל, וע"י הלימוד זכות יפיל הרהורי תשובה בכולם, ויהיו כולם צדיקים. ובוזה נפתח שערי אורה במאמרם ז"ל 'אין בן דוד בא אלא בדור שכולו חייב או כולו זכאי', שאל 'פלא הדבר שיבוא משיח בדור שכולו חייב, שבחנינו יהיה ללמוד זכות על כולם ויבואו עי"ז לבחי' תשובה ויהיו כולם זכאים. עכ"ל".

ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא

את שלא היה מסוגל להוציא בפיו, לא הסכים לשמוע באזניו. אם השמיע מאן דהוא מילת גנאי על יהודי שאינו הולך בדרך הישר, היה מרן מוחה בו וממציא על אתר לימוד זכות או מליצת יושר. בשמעו פעם שיחת ה'יושבים' שמזכירים גנותו של עורך דין יהודי שאינו מתנהג כראוי, הזדרז ללמד עליו זכות שבדודאי כוונתו לטובה. כשאמר אחד הנוכחים כי הלה אף מחלל שבת, השיב לו מרן: "אויב אזוי, איז עהר טאקע א בטלן" (= אם כן, הלא הוא בטלן).

[מפי כ"ק האדמו"ר הרה"ק רבי איציקל מפשעוורסק זצוק"ל שהוסיף וביאר כי מרן התכוון כי שבת הרי מתנה טובה, ומכיוון שאינו בוחר במתנה הרי בטלן]

אחד ממקורבי מרן הבחין ביהודי שנכנס אל הקודש

וזכה לקירבה יתירה, ומופלא היה בעיניו, שכן הכירו לאותו אדם שבעל עבירה הוא ומדוע יקרבו מרן. העז וניגש לשאול את מרן, ומיד נענה: "ער איז א בטלן, ער קען זיך נישט אן עצה געבען מיט'ן יצר הרע. זאל איך עהם וועגען דעם נישט מקרב זיין?!" (= אדם זה הינו בטלן, שאין בכוחו לשית עצות עם היצר הרע. וכי משום כך לא אקרב אותו!?).

(מפי הרה"ק רבי יצחק מאמשינוב זצוק"ל)

לא רק באלו שלא קלקלו את חזקת כשרותם, אלא גם כאשר המדובר היה במי שהוחזקו ברבים כרשעים גמורים. אף אז, חש מרן כי מוכרח הוא להפך בטובתו של אותו אדם - שכן יהודי הוא.

באו והתאוננו פרנסי אחת הקהילות, כי סובלים הם מרה מהצקותיו של 'מסור' יהודי, הרגיל לרכל ולהלשין

ע"י השתקקות שאחר קיום המצוה שהיה יכול לקיימו כראוי-מתקן את המצוה למפרע היום הזה ה' אלוהיך מצוך וגר' ושמרת ועשית אותם ופרש"י ז"ל 'בת קול מברכתו הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבאה'.

ואמר הכוונה עפ"י דברי כ"ק אדמו"ר בשם אדמו"ר (מרן מהר"י זי"ע) שדקדק דהלא כאן מיירי אחר שכבר ביער המעשר מן הבית, שזה בשנה השלישית, ובמשך השנים הללו כבר קיים עוד הרבה מצות של תרומה ומעשר, וא"כ איך חוזר למצות ביכורים שהוא מצוה ראשונה של הפירות. ואמר דהנה אחר שאיש ישראל קיים מצוה ומתבונן למפרע איך שהיה יכול לקיים את המצוה ביתר הכנה הראויה וביתר שלימות קדושה, ומחזיק בעצמו שהוא לא קיים המצוה בשלמות הראוי, ויש לו עי"ז השתקקות וגעגועים על זה שהיה יכול לקיים המצוה כראוי, ע"י המחשבה הזו הוא מתקן למפרע את המצוה בשלמות.

והביא ראיה לזה שגם אחרי עשיית המעשה אפשר לתקן את המעשה למפרע כאלו עשה בשעת מעשה בשלמות, מהא דא' במס' תגיגה (ט). 'עודדו רגלו אחת במים הוחזק לדבר קל מחזיק עצמו לדבר חמור' ע"ש. והיינו שכל עוד שרגלו אחת במים אף שכבר טבל יכול לשנות ע"י מחשבתו ולתקן למפרע כאילו טבל לדבר חמור. וכמו כן הוא גבי קיום המצות שאפשר במחשבה לתקן למפרע את מעשה המצוה, וכאילו היתה עשייתו בשלמות.

וזוהו הכוונה בדברי רש"י: 'בת קול מברכתו הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבאה' כי אחרי שאיש ישראל כבר עשה קדושה וקיים כל המצוות התלויות בארץ, וכבר עומד בשנה השלישית אחר ידיו מעשר, הריהו מתבונן בעצמו על כל המצוות שבדודאי לא קיימם בשלמות הראוי ומשתוקק לקיימם מחדש בשלמותם, על ידי ההשתקקות והגעגועים שיש לו עתה זוכה לתקן כל המצוות למפרע, ולכן 'בת קול מברכתו הבאת ביכורים היום', תשנה לשנה הבאה' הברכה הוא שבשנה הבאה יזכה כבר מלכתחילה לקיים את כל המצוות בשלימות הראויה, אדמו"ר.

ו"ל דמרומו זאת בהמשך הפסוק 'ושמרת ועשית אותם' היינו ע"י 'שמרת' שאתה שומר ומצפה שתוכל לקיים המצוה ביתר שלימות, ע"י 'ועשית אותם' כאילו עתה עשית אותם בשלימות.

התנועות המקולקלות, ונכנס אל הקודש ליטול ברכה ממרן. בצאתו, חשש מרן שהלה ייכנס לבית המדרש ויהיו שלא יעמדו על טיבו וישמעו את דעותיו הכוזבות. אך היות ולהשיח בגנותו של יהודי לא היה מסוגל, שלח את אזהרתו, בידי החסיד הנודע רבי דוד געציל'ס זצ"ל, בהאי לישנא: "מ'זאל וויסען אז ס'איז דא א צדיק וואס רעדט ווי א רשע, און מ'זאל נישט שטיין אין זיין דל"ת אמות" (= שיידעו שיש כאן צדיק המדבר כמו רשע, ושלא יעמדו בארבע אמותיו)----

(הרה"ח ר' ישעי' לברון ז"ל)

בעת ששהה מרן בפעסט, בשנות האימה, נכנס ליטול שלום הגה"צ רבי אברהם צבי אונגאר זצ"ל הי"ד ששימש ברבנות קהילת קאפאואר שבהונגריה. כדרכו בקודש, התעניין מרן במצב הקהילה ואורח חייהם של יהודי המקום,

התגורר בדירתו של אותו אדם, ביקשה ממנו חותנתו של בעל הדירה, שיכניס אל הקודש קוויטעל בשבילה ובני משפחתה. כשהושמע שמו של חתנה, שאל מרן את רבי חיים נטע מה אומר הוא עליו, והשיב כי הוא 'ציוניסט'. נענה מרן ואמר: "דו קענסט עהם נישט. ער איז פון די ישרים" (= אינך מכיר, הוא מן הישרים). לאחר מכן הצביע מרן על שם בנה של אותה אשה, ואמר: "זעהסט, ער איז א צדיק נשגב" (= רואה אתה, הוא צדיק נשגב). ומיד ביאר: "ער איז געפארן לערנען אין וויען. אין בעלזא האט ער נישט געהאט ווי צו לערנען, נאר אין וויען. נו, קענסטו שוין פארשטיין, אז ער איז נאך אין בעלזא געווען א צדיק, אין וויען איז ער געווארן א צדיק נשגב" (= הוא נסע ללמוד בווינה. בבעלזא לא היה לו היכן ללמוד, רק בווינה. נו, יכול אתה להבין, שאם בבעלזא הוא היה 'צדיק', אזי בווינה הוא נעשה 'צדיק נשגב')...

באחד מימי חודש אלול נכנס אל הקודש מחותנו של מרן, הרה"צ רבי פייבל ז"ל, ומרן שוחח עמו בשבח כמה ישובים בארץ ישראל שנהפכו למקומות של תורה. השיב רבי פייבל מהרהורי לבו, כי אמנם יש מקומות שהתברכו ביהודים בני תורה ויראי שמים, אולם "הללוואי וכך היה המצב בכל ארץ ישראל". הודיעו מרן ופניו לא היו לו עוד, שכן אפילו רמזות גנות ואבק לשון הרע על בני ישראל נגעה ללב.

ראה רבי פייבל שציער את מרן ויצא מביתו בנפש מדוכדכת, והרגיש בנפשו כי רחוק הוא מלהיות ראוי להסתופף בצל קדשו. למרות מנהגו לנסוע מדי שנה לירושלים ע"ה"ק להסתופף בצל מרן בראש השנה, חש בשלהי שנת כי אין לו פנים להיראות בצל הקודש ונשאר בתל אביב. בערב היום הקדוש החל לתהות על הראשונות ולפקפק שמה לא טוב עשה שנשאר בביתו, וההרהורים עוררו בקרבו געגועי ערגה לעלות לירושלמה, עד שהחליט כי מוכרח הוא להגיע אל מרן ויהי מה. אדהכי והכי התאחרה השעה והתחבורה הציבורית חדלה, והוא נאלץ לקחת מונית מיוחדת לירושלים. אלא שלמרות מאמציו התקשה למצוא נהג, שייאות לעזוב את תל אביב בצהרי ערב יום כיפור. כמעט שב לביתו בפחי נפש, עד שנקלעה בדרכו מונית שהגיעה מירושלים ועמדה לצאת בחזרה. בשעת בין הערביים נכנס רבי פייבל לבית מרן ונכנס ליטול שלום, כשהוא מתנצל על שאחר עד עתה, בתארו כיצד ניצב בטבורה של תל אביב ותר אחר נהג שייכים לקחתו, וכל נהג השיב לו גם אצלי יום כיפור ומוכרח אני לשוב לביתי מבעוד יום. לשמע דבריו, צהלנו פני מרן וקרא לעברו: "רבי פייבל, אזוינע דיבורים זאלסטו מיר ברענגען" (= כאלו דיבורים תביא לי).

נכנס פעם אחד מפרחי החסידים אל הקודש, ואמר כי פלוני שלחו להזכיר את בנו, שנתקשר עם חברים רעים וניעשה גנב, ומבקש הוא ברכה שישבו למוטב. מיד אמר לו מרן: "ער איז נישט קיין גנב, ער איז א ערליכע קינד" (= הוא אינו גנב, הוא ילד נאמן), ואף הורה לאותו בחור שיחזור על כך שלוש פעמים. לאחר מכן הוסיף מרן בזו הלשון: "ער איז א ערליכע קינד, נאר שלעכטע חברים האבען עהם אויס געלערנט זיך צו בארגען, דער אייבישטער זאל העלפען, אז ער זאל זיך מער נישט בארגען" (= הוא ילד נאמן, רק חברים שאינם טובים לימדוהו לקחת בהשאלה. השי"ת יעזור, שיותר הוא לא יטול בהשאלה).

(הרה"ח ר' ישעי' לברוך ז"ל)
אחד מנגידי קרית ירושלם ניהל עסקים מסופעים, והשלטונות הכבירו ידיהם עליו בתביעות מסים וכדו',

ומתוך מצוקה גדולה נכנס אל הקודש ותינה כאבו בפני מרן, ובתוך הדברים בקעה קריאה מפיו בלשון הפסוק (בראשית לב, יב) "הצילני נא מיד אחי מיד עשו". נרעד מרן ותיקן את דבריו, בשונו רק על הרישא: "הצילני נא מיד אחי"---
(הדומ"ץ הגה"ח רבי אליהו שמואל וינד שליט"א)
בימי הדחק שהפרוטה לא היתה מצויה להחזיק את בית מרן, אירע שהתעכבו בתשלום חשבון החשמל של ביתו שבירושלים ע"ה"ק, והגיע שליח מחברת החשמל לנתק את זרם החשמל על אתר. נכנס עמו המשב"ק הרה"ח רבי גרשון רייזווער ז"ל בדברים, אך הלה מיאן להמתין וכמעט שניתק את החשמל. אלא שאז הצליח אי מי לגייס את מלוא הסכום ולשקלו לידי השליח.

נכנס רבי גרשון אל הקודש וסיפר למרן גופן של עובדות, והוסיף: מילא די תל-אביב'ער זענען תמיד געוועזען רשעים, אבער די ירושלימער זאלען זיין אזעלכע מחוצפים?... נענה מרן וסתר את דבריו לאמור: "חס ושלום. זיי זענען צדיקים ישרים, און די היגע זענען סתם צדיקים" (= הם, התל-אביבים הינם 'צדיקים ישרים', ואילו המקומיים הם 'סתם צדיקים').

(המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדא ז"ל)

מהפך בזכותם של יהודים

כמה שהיה מתאמץ למנות זכויותיהם של פחותים שבישראל, על אחת כמה וכמה שייקר בחביבות אין קץ את פועלם הישר של יהודים יראים ונאמנים. מפלג היה בשבחם, מרעף עליהם כבוד ומעלה על נס את מסירות נפשם לדברים שבקדושה, ואגב כך מעורר רחמים לפני כסא הכבוד שבזכות אותם יהודים תבוא ישועה לכלל ישראל.

בהיות מרן בפעסט נכנס אליו בחור אחד, וציין כי הוא בנו של ד"ר פישמאן מסאטמאר, ואביו שומר תורה ומצוות הוא ואף הולך מפעם לפעם להסתופף בצלו של הצדיק דמתא (הוא כ"ק האדמו"ר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זצוק"ל). באותה שעה ניצב אצל מרן אחד מעסקניה הנכבדים של פעסט, הר"ר יוסף שלאגא ז"ל, ונמלטה מפיו קריאה, כי מה בכך שהוא שומר תורה ומצוות, הרי חז"ל אמרו (קידושין פב.) "טוב שברופאים לגיהנם". הודיעו מרן ופנה לר' יוסף ואמר, כי לא כך יש לפרש את דברי חז"ל, ואולי כוונתם היא להורות לרופא ירא שמים, שבעת שהולך הוא לבדוק חולה ולטפל בו, עליו לזכור כי בדיני נפשות הוא חורץ ויהי בעיניו כאילו גיהנם פתוחה תחתיו, והוא ה'טוב שברופאים' שבשעת הטיפול חושב הוא על 'גיהנם'. את דבריו חתם מרן בהאי לשון: "איך מיינ אז ס'איז א אמת'ע פשט" (= סבורני שזהו פירוש אמיתי).

(הרה"ח רבי שמואל פורגס ז"ל)

גם אם היה נשמע דבר גנאי מפיו אדם על עצמו, אף אם נאמרו הדברים בדרך צחות, לא היו אזניו מסוגלות לקלוט את מילות הגנות ומזדרז היה לתקן ולהעמידן באופן אחר.

הגיע פעם יהודי ממקום מרוחק, וכשנכנס ליטול ברכת שלום שאלו מרן היכן הוא מתאכסן. נקב האיש בשמו של מלון פלוני, ומרן שיבחו לאותו מקום כי הוא מקום אכסנייתם של כמה רבנים חשובים. הפטיר האיש בבדיחותא, כי אם זהו מקומם של רבנים חשובים, נצרכים איפוא גם ל'חלבנה' שישלים את סממני הקטורת... לא מצאו דבריו חן בעיני מרן, ועל אתר השיבו: "אבי ז"ל ביאר את לשון הפסוק (שמות ל, לד) 'חלבנה סמים ולבונה זכה', שכאשר ה'חלבנה' מסתובב אצל ה'לבונה', יכול הוא להיעשות 'זכה'".---

אחד מחסידי מרן חי בדחקות גדולה ולא השיגה ידו כדי כלכלה ראויה, וביותר הכבידה מצוקתו

בבוא עת דודים כשהיה צריך להשיא את בנותיו. אח היה לו, עשיר ובעל נכסים, והוא קיווה שיעמוד לימינו בעת דחקו. הוא הריץ לו מכתב, תיאר את צרכיו המרובים וביקש את עזרתו. שלא כפי שקיווה, השיב לו אחיו כי אינו יכול לקחתו על צווארו. בערה בו חמתו והוא חיפש דרך לייסר את אחיו ולהעמידו על מקומו. ב'נסיעה' הבאה שנסע לבעלזא, חיפש את אחיו - שאף הוא היה מן החסידים - ובתאנה כלשהי הביאו להיכנס עמו אל מרן. בהיותם לנוכח פני הקודש, החל לתאר את סבלו הרב, את תקוותו שייחלץ אחיו לעזרתו ואת הפניית העורף שסירב לסייע לו. פנה אליו מרן ושאל: "ומדוע אחיך אינו מוכן לעזור לך?". השיב האיש בכעס: "פאר וואס?! ווייל עהר איז ממש א דבר אחר" (= למה?! מפני שהוא ממש 'דבר אחר'). הודיעו מרן מדבריו החמורים ותיקנו במליצת זכות נעימה, ובזו הלשון אמר: "ע"ה, לערן ד"ך פון מיר. 'דבר אחר' מיינט נאך א פשט. ווייל 'צדיקים חביבים' עליהם ממונם יותר מגופם" (חולין צא), דער פאר וויל ער דיר נישט געבן" (= ע"ה, תלמד ממני, 'דבר אחר' הכוונה שיש פירוש אחר. והפירוש הוא, כי 'צדיקים חביבים' עליהם ממונם יותר מגופם, ולכן אינו רוצה לתת לך)---

(הרה"ח ר' משה פשעמיש ז"ל)

מעורר אחרים ללימוד זכות

כשם שהתאמץ בעצמו למצוא זכויות ומעשים טובים אצל יהודים, כך רבתה השמחה בלבו כאשר שמע מפיו אחרים על טובתם של ישראל. די היה במילה טובה שנאמרה במחיצתו על יהודים הנהוגים כשורה, כדי שיטלנה לאותה מילה טובה ויצרף ממנה עטרת מליצת יושר על הכלל ועל הפרט. גם אם יצא משפט של לימוד זכות מפיו של מאן דהוא, הגם שלא התכוון האומר להפיק שבח ותהילה, היה מרן מייקר את דבריו כסחורה יקרה, הופך בהם שוב ושוב, מצחצחם באמרי שפר ומעמידם כדבר שיש בו ממש.

כאשר יסופר, שבאחת השנים שאל מרן בליל 'ניטל' את המשב"ק הב' יעקב יוסף מלאך הי"ד, במה ממלאים הבחורים את זמנם באותן שעות שנוהגים שלא ללמוד בהן. השיב המשמש: "זיי פארקעטען זיך" (= הם מתקנים עצמם). כאשר כוונתו היתה שהם עוסקים בסידורים שנדחים בשגרת הימים, כתיקון ה'בעקטשע' וכיו"ב. משיצאו מילים אלו מפיו המשמש, צהלנו פני מרן וקרא בחדווה: "אה, זיי פארקעטען זיך... זיי פארקעטען זיך", ושמחה זו לא עזבתו כמה ימים. באותם ימים צייט מרן את דברי המשב"ק באזני כמה וכמה מקורביו, לאמור: "דו האסט געהערט וואס יעקב יוסל זאגט?! דו זאגט אז די בחורים פארקעטען זיך" (= השמעת מה אמר יעקב יוסל?! הוא אומר שהבחורים מתקנים עצמם)---

(הרה"ח ר' אברהם שמואל גראס ז"ל)

כעל הון רב שש, כאשר יהודים הנחשבים רחוקים מחיי תורה ומצוות הצהירו בעצמם, כי קרובים הם לאידישקייט ומקפידים על מצוות מסוימות.

כששהה מרן בקראקא, בחורף תרצ"ט, לרפואת עיניו, התעניין אצל הרופא היהודי - ד"ר ראזנהויך - אודות מצבו הרוחני, והלה השיב: אם קורה שצריכים לנתח חולה בדחיפות ביום הכיפורים, הריני עושה הניתוח למרות קדושת היום (ומכלל הן נשמע לאו, שדרך כלל הוא נשמר ביום כיפור), וגם לפסח מכינים אצלי בבית 'בארשט'... נהנה מרן למשמע הדברים, ובאותם ימים ביקש כמה פעמים מהמשב"ק שיחזור על דברי הרופא.
(הרה"ח רבי שמואל פורגס ז"ל)